

На основу члана 60. став 2. и члана 63. став 4. Закона о ветеринарству („Службени гласник РС”, број 91/05, 30/10 и 93/12),

Министар пољопривреде, шумарства и водопривреде доноси

ПРАВИЛНИК
О УТВРЂИВАЊУ МЕРА ЗА РАНО ОТКРИВАЊЕ, ДИЈАГНОСТИКУ,
СПРЕЧАВАЊЕ ШИРЕЊА, СУЗБИЈАЊЕ И ИСКОРЕЊИВАЊЕ ИНФЕКЦИЈА
ЖИВИНЕ ОДРЕЂЕНИМ СЕРОТИПОВИМА САЛМОНЕЛА
- Објављен у „Службеном гласнику РС”, број 36/18 од 10. маја 2018. године –

I. УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим правилником утврђују се мере за рано откривање, дијагностику, спречавање ширења, сузбијање и искорењивање инфекција живине одређеним серотиповима салмонела, као и начин њиховог спровођења.

Члан 2.

Поједини изрази употребљени у овом правилнику имају следеће значење:

- 1) бројлери су живина намењена за производњу меса;
- 2) власник или држалац живине је правно или физичко лице које је одговорно за држање, одгој, здравствену заштиту, транспорт и коришћење живине (у даљем тексту: власник);
- 3) газдинство је сваки објекат или простор где се стално или привремено држи живина;
- 4) газдинство за одгој и експлоатацију родитељског јата је објекат за одгој и експлоатацију родитељског јата са најмање 250 јединки, ради репродукције;
- 5) газдинство за одгој подмлатка је објекат за одгој младих кока носиља (до 18 недеља старости) са најмање 350 јединки, ради производње конзумних јаја;
- 6) газдинство кока носиља је објекат за држање живине са најмање 350 јединки, ради производње конзумних јаја;
- 7) газдинство за тов живине је објекат за тов бројлерских пилића и тов ћурића са најмање 350 јединки, ради производње меса;
- 8) живина су птице из врсте *Gallus Gallus* и рода *Meleagris* (ћурке);
- 9) инкубаторска станица је објекат у коме се инкубирају приплодна јаја ради добијања једнодневних пилића и ћурића;
- 10) јаја за приплод су јаја живине намењена за инкубирање и производњу пилића и ћурића;
- 11) јато је сва живина на газдинству исте старости, истог здравственог и имуног статуса, која се држи унутар истог објекта или истог ограђеног простора и представља једну епизоотиолошку целину;
- 12) једнодневни пилићи, односно једнодневни ћурићи су јединке старости до 72 сата;
- 13) карантин је одвојени део газдинства у коме се држи живина у потпуној изолацији без контакта са другом живином и код којих се спроводе лабораторијска испитивања;

14) лабораторија је лабораторија која врши дијагностичка испитивања применом акредитоване референтне методе у оквиру самоконтрола;

15) национална референтна лабораторија за салмонелозу живине је једна од овлашћених лабораторија која је одређена као национална референтна лабораторија за салмонелозу живине у складу са законом којим се уређује ветеринарство;

16) овлашћена ветеринарска станица је ветеринарска станица којој су у складу са законом којим се уређује ветеринарство поверени послови Програма мера здравствене заштите животиња;

17) овлашћена лабораторија је лабораторија територијално надлежног ветеринарског института која је овлашћена од стране министарства надлежног за послове ветеринарства (у даљем тексту: Министарство) за спровођење лабораторијских испитивања у оквиру службених контрола применом акредитованих референтних метода. У случају да надлежни ветеринарски институт није овлашћен за спровођење лабораторијских испитивања у оквиру службених контрола, узорци се достављају у другу овлашћену лабораторију (институт), под надзором ветеринарског инспектора;

18) одгој представља период од првог дана до почетка експлоатације јата;

19) производна јединица је део газдинства који је намењен за просторно и вентилационо одвојено држање јата живине и представља одвојену технолошку целину;

20) серотипови салмонела су:

(1) салмонела категорије 1: *Salmonella* Enteritidis и *Salmonella* Typhimurium, укључујући и монофазни сој са антигеном формулом 1,4,[5],12:i:-, осим културе вакциналних сојева,

(2) салмонела категорије 2: *Salmonella* Hadar, *Salmonella* Virchow и *Salmonella* Infantis,

(3) *Salmonella* Gallinarum Pullorum,

(4) остали серотипови салмонеле који су од значаја за јавно здравље;

21) самоконтрола је низ поступака које је власник дужан да спроводи и обухвата:

(1) узорковање од стране овлашћене ветеринарске станице или ветеринарске службе за потребе сопственог сточарства,

(2) достављање узорака у лабораторију,

(3) лабораторијско испитивање акредитованом референтном методом,

(4) извештавање надлежног ветеринарског инспектора.

Самоконтрола се спроводи на основу плана самоконтрола, у складу са овим правилником. У случају да у примљеним узорцима фецеса није утврђено присуство ниједне врсте бактерија фекалног порекла, испитивање се сматра неуспелим, а лабораторија обавештава надлежног ветеринарског инспектора како би се извршило службено узорковање материјала у складу са овим правилником;

22) службена контрола је поступак који спроводи ветеринарски инспектор ради откривања и сузбијања инфекције салмонелом, у складу са овим правилником;

23) ћурке за тов су живина рода *Meleagris* (ћурке) намењена за производњу меса.

Инфекција салмонелом

Члан 3.

Сумња на инфекцију салмонелом постоји ако је после спроведене самоконтроле од стране власника на газдинству изолована салмонела од стране овлашћене лабораторије.

Инфекција салмонелом постоји ако је инфекција потврђена од стране овлашћене лабораторије приликом спровођења службене контроле.

Хигијена

Члан 4.

Власник живине на газдинству за одгој и експлоатацију родитељског јата, за одгој подмлатка, газдинству са кокама носиљама, за тов живине и инкубаторским станицама треба да у објектима спроводи хигијенске мере и мере биолошке сигурности, а да живину, производе, храну за животиње и опрему држи на начин којим ће ризик од инфекције салмонелом бити сведен на минимум.

Вакцинација

Члан 5.

Власник живине за одгој и експлоатацију родитељског јата и одгој подмлатка кока носиља из врсте *Gallus Gallus* може да изврши вакцинацију пилића и младих кока носиља против салмонеле категорије 1 према програму који сачињава уз консултацију са епизоотиолошком службом надлежног ветеринарског института.

Вакцинација против *Salmonella Gallinarum Pullorum* није дозвољена.
Вакцинација ћурака против салмонела није дозвољена.

Обавеза пријављивања

Члан 6.

Власник живине дужан је да обавештава овлашћену ветеринарску станицу и ветеринарског инспектора о пријему новоусељене живине на газдинство.

Овлашћена ветеринарска станица или ветеринарска служба додељује евиденциони број сваком новоусељеном јату.

Евиденциони број из става 2. овог члана састоји се од најмање следећих података: броја газдинства, датума евидентирања јата, евиденционог броја протокола овлашћене ветеринарске станице или ветеринарске службе.

Евиденција о јатима води се у Централној бази података о обележавању животиња, у складу са законом којим се уређује ветеринарство.

У случају сумње на инфекцију салмонелом, лабораторија и власник о томе обавештавају ветеринарског инспектора и овлашћену ветеринарску станицу или ветеринарску службу.

II. ГАЗДИНСТВО ЗА ОДГОЈ И ЕКСПЛОАТАЦИЈУ РОДИТЕЉСКОГ ЈАТА

Самоконтрола на газдинству

Члан 7.

Власник живине врсте *Gallus Gallus* и рода *Meleagris* (ћурке) за одгој и експлоатацију родитељског јата обезбеђује да се на његовом газдинству:

- 1) испитује подмладак родитељског јата тако што се узоркују:
(1) једнодневни пилићи, односно ћурићи, и то:

– ако има пилића, односно ћурића угинулих током транспорта узима се узорак од угинулих пилића, односно ћурића (најмање 1 пиле на сваких 500 испоручених пилића, односно ћурића, а највише 60 пилића, односно ћурића),

– узима се по 10 g подложака са остацима измета из 25 различитих кутија пилића, односно ћурића, при чему се узима један подложак на 500 пилића, односно ћурића, односно највише десет транспортних подложака. Збирни уложак се уситњава и од њега се припрема подузорак од 25 g за испитивање у лабораторији у складу са тачком 3.1.1 Прилога I – Шема испитивања у циљу смањења присуства *Salmonella* Enteritidis, *Salmonella* Typhimurium, *Salmonella* Hadar, *Salmonella* Infantis и *Salmonella* Virchow на газдинствима за одгој и експлоатацију родитељског јата врсте *Gallus gallus* (у даљем тексту: Прилог I), који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део. Ако постоји мање од 25 транспортних кутија узорци се узимају из свих кутија,

(2) живина (кокошке и ћурке) старе четири недеље и јединке две недеље пре доношења или пресељења у објекат за производњу и испитују се у складу са тачком 2.2.2.1 Прилога I;

2) испитује родитељско јато за експлоатацију кока носиља током периода носивости, а узорковање се обавља сваке друге недеље током периода ношења. Испитивање се врши у складу са одељцима 2. и 3. Прилога I;

3) испитује родитељско јато за експлоатацију ћурака носиља током периода носивости, а узорковање се обавља сваке треће недеље током периода ношења. Испитивање се врши у складу са Прилогом IV – Шема испитивања у циљу смањења присуства *Salmonella* Enteritidis, *Salmonella* Typhimurium, код јата за одгој и експлоатацију родитељског јата ћурака и јата за тов ћурака (у даљем тексту: Прилог IV), који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део;

4) свака потпуна смеша намењена за исхрану живине мора да испуњава микробиолошке критеријуме у погледу салмонеле у складу са посебним прописом којим се уређује храна за животиње.

Власник живине чува записнике о узорковању и резултатима испитивања три године почев од дана добијања резултата испитивања и доставља их на захтев ветеринарског инспектора.

Службена контрола на газдинству

Члан 8.

У оквиру службених контрола газдинстава за одгој и експлоатацију родитељског јата врши се:

1) службено узорковање код живине врсте *Gallus Gallus* три пута у току производног циклуса:

(1) четири недеље после преласка на фазу ношења или у јединицу за ношење,

(2) при крају фазе ношења, али најмање осам недеља пре краја производног циклуса,

(3) током производње између претходна два узорковања;

2) службено узорковање код живине рода *Meleagris* (ћурке), и то:

(1) једном годишње, свих јата са најмање 250 ћурака за одгој старости између 30 и 45 недеља, и на свим газдинствима са елитним, прадедовским и дедовским јатима ћурака за одгој, при чему ветеринарски инспектор може одлучити да ово узорковање изврши и у инкубаторским станицама,

(2) у случају откривања *Salmonella* Enteritidis и *Salmonella* Typhimurium, свих јата на газдинству из узорака које је власник узео у инкубатору или у оквиру службене контроле, ради истраживања извора инфекције,

(3) узорковање се може одвијати на основу анализе ризика и сваки пут када ветеринарски инспектор процени да је то потребно.

Ако се у временском интервалу прописаном за спровођење самоконтроле спроводи службена контрола, самоконтрола не мора да се спроводи, при чему једна службена контрола замењује једну самоконтролу.

Сумња на инфекцију салмонелом

Члан 9.

Газдинство или производна јединица стављају се у карантин када позитивни резултати самоконтроле или други показатељи указују да постоји сумња на инфекцију салмонелом категорије 1 и/или категорије 2 за живину врсте *Gallus Gallus* и салмонеле категорије 1 рода *Meleagris* (ћурке).

Живина и јаја могу се износити само у дијагностичке сврхе.

У случају постојања сумње на инфекцију салмонелом категорије 1 и категорије 2 ветеринарски инспектор спроводи одмах службену контролу сумњивих газдинстава за одгој и експлоатацију родитељског јата у свим фазама производње, а узорковање се врши у складу са Прилогом I.

Мере после потврђене инфекције

Члан 10.

Када се на основу службене контроле на газдинству или производној јединици потврди инфекција салмонелом категорије 1 и/или категорије 2 за живину врсте *Gallus Gallus* и салмонеле категорије 1 код рода *Meleagris* (ћурке) могу се износити:

1) живина:

(1) у дијагностичке сврхе,

(2) ради клања када су предузете све мере за спречавање ширења инфекције у току транспорта до објекта за клање и под условом да се тако заклана живина термички обради,

(3) ради нешкодљивог уклањања;

2) неинкубирана јаја:

(1) ради прераде у објекте за прераду јаја, уколико је обезбеђено да ће бити третирана на начин којим се гарантује да су салмонеле категорије 1 и категорије 2 уништене у складу са посебним прописом,

(2) ради нешкодљивог уклањања.

Приплодна јаја која се налазе у инкубаторској станици, а која потичу са газдинства за одгој и експлоатацију родитељског јата или су из производне јединице са газдинства на коме је потврђена инфекција салмонелом категорије 1 и/или категорије 2 нешкодљиво се уништавају. Излежени пилићи, односно ћурићи убијају се и нешкодљиво уклањају.

Ветеринарски инспектор спроводи епизоотиолошки увиђај ради утврђивања извора инфекције.

Дезинфекција Члан 11.

Дезинфекција газдинства за одгој и експлоатацију родитељског јата врши се на начин прописан чланом 38. овог правилника.

На газдинствима за одгој и експлоатацију родитељског јата и инкубаторским станицама обавезно се спроводи санитарна прединкубаторска обрада приплодних јаја.

Укидање заштитних мера Члан 12.

Инфекција салмонелом категорије 1 и категорије 2 престаје да постоји ако:

1) је сва живина, неинкубирана јаја и пилићи, односно ћурићи уклоњена из објекта или инфициране производне јединице и ако су инфицирана приплодна јаја уклоњена из инкубаторских станица;

2) је спроведено чишћење и дезинфекција објекта или производних јединица или инкубаторске станице, извршена дератизација и када је од стране лабораторије потврђен негативан налаз на салмонеле (контролни брис).

III. ГАЗДИНСТВО ЗА ОДГОЈ ПОДМЛАТКА

Самоконтрола на газдинству за одгој подмлатка (младе коке носиле до 18 недеља старости)

Члан 13.

Власник живине за одгој подмлатка обезбеђује да се на његовом газдинству:

1) испитују једнодневни пилићи и да се узорковање врши на следећи начин:

(1) узима се по 10 g подложака са остацима измета из 25 различитих кутија пилића, при чему се узима један подложак на 500 пилића, односно највише десет транспортних подложака. Збирни уложак се уситњава и од њега се припрема подузорок од 25 g за испитивање у лабораторији у складу са тачком 3.1.1 Прилога I. Ако постоји мање од 25 кутија за пилиће узорци се узимају из свих кутија,

(2) ако има пилића угинулих током транспорта узима се узорак од угинулих пилића (најмање 1 пиле на сваких 500 испоручених пилића, а највише 60 пилића);

2) испитују јединке на присуство салмонела две недеље пре проношења или премештања у јединцу за производњу, у складу са пододељком 2.2 и одељком 3. Прилога II – Шема испитивања која је неопходна за верификацију да је постигнут циљ да се смањи присуство *Salmonella Enteritidis* и *Salmonella Typhimurium* код кока носилца (у даљем тексту: Прилог II), који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део;

3) свака потпуна смеша намењена за исхрану живине мора да испуњава микробиолошке критеријуме у погледу салмонеле у складу са посебним прописом којим се уређује храна за животиње.

Власник живине чува записнике о узорковању, као и резултате испитивања три године почев од датума добијања резултата испитивања и доставља их на захтев ветеринарског инспектора.

Стављање у промет младих кока носиља до 18 недеља старости

Члан 14.

Власник на газдинству за одгој кока носиља до 18 недеља старости може да стави у промет искључиво младе коке носиље које су испитане на присуство салмонеле категорије 1 и имају негативан резултат.

У промет се могу ставити и коке носиље до 18 недеља старости код којих је изолован вакцинални сој салмонеле категорије 1 уз доказ (потврду) о извршеној вакцинацији коју издаје овлашћена ветеринарска станица или ветеринарска служба која је извршила вакцинацију.

Службена контрола на газдинству

Члан 15.

Узорковање у оквиру службених контрола врши се у случају када се сматра да је неопходно да се контролише јато на газдинству.

Уколико се у временском интервалу прописаном за спровођење самоконтроле, спроводи службена контрола, самоконтрола не мора да се спроводи, при чему једна службена контрола замењује једну самоконтролу.

Сумња на инфекцију салмонелом

Члан 16.

Газдинство или производна јединица стављају се у карантин када позитивни резултати самоконтроле или други показатељи указују да постоји сумња на инфекцију салмонелом категорије 1.

Живина и јаја се могу износити само у дијагностичке сврхе.

У случају постојања сумње на инфекцију салмонелом категорије 1 ветеринарски инспектор спроводи одмах службену контролу сумњивог газдинства, и то у свим производним јединицама на газдинству у случају да су *Salmonella* Enteritidis или *Salmonella* Typhimurium утврђене макар код једне производне јединице на газдинству, а узорковање се врши у складу са пододељком 3.1 Прилога II.

Мере после потврђене инфекције

Члан 17.

Када се на основу службене контроле на газдинству или производној јединици потврди инфекција салмонелом категорије 1 могу се износити:

1) живина (коке носиље до 18 недеља старости):

(1) у дијагностичке сврхе,

(2) ради клања уз предузимање свих мера за спречавање ширења инфекције у току транспорта до објекта за клање и под условом да се тако заклана живина термички обради,

(3) ради убијања и нешкодљивог уклањања.

Дезинфекција

Члан 18.

Дезинфекција газдинства за одгој подмлатка врши се у складу са чланом 38. овог правилника.

Укидање заштитних мера

Члан 19.

Сматра се да је инфекција салмонелом категорије 1 престала да постоји ако:

- 1) су све јединке уклоњене са инфицираног газдинства или инфициране производне јединице;
- 2) је спроведено чишћење и дезинфекција објеката или производних јединица и дератизација и када је од стране лабораторије потврђен негативан налаз на салмонеле (контролни брис).

IV. ГАЗДИНСТВО КОКА НОСИЉА

Самоконтрола на газдинству кока носиља

Члан 20.

Власник живине на газдинству кока носиља у оквиру самоконтроле обезбеђује да се на његовом газдинству врше испитивања на салмонелу, и то узимање узорача на сваке четири недеље, при чему се прво узорковање обавља када су носиље старе 24 ± 2 недеље.

Узорковање се врши у складу са одељцима 2. и 3. Прилога II.

Службена контрола на газдинству

Члан 21.

Узорковање у оквиру службених контрола врши се:

- 1) једном годишње од једног јата на газдинству које броји најмање 1.000 јединки;
- 2) при старости од 24 ± 2 недеље код јата носиља која се држе на газдинствима у којима је салмонела утврђена код претходног јата;
- 3) у случају када постоји сумња на инфекцију *Salmonella Enteritidis* или *Salmonella* Typhimurium као резултат епизоотиолошког увиђаја код појаве болести људи које се преносе храном;
- 4) на свим осталима јатима носиља на газдинству у случају да су *Salmonella Enteritidis* или *Salmonella* Typhimurium утврђене код једног јата носиља на газдинству;
- 5) у случајевима када ветеринарски инспектор сматра да је неопходно да контролише јато на газдинству.

Уколико се у временском интервалу прописаном за спровођење самоконтроле, спроводи службена контрола, самоконтрола од стране власника не мора да се спроводи.

Узорковање се врши у складу са одељцима 2. и 3. Прилога II.

Сумња на инфекцију салмонелом

Члан 22.

Газдинство или сумњива производна јединица ставља се у карантин када позитивни резултати самоконтроле или други показатељи указују да постоји сумња на инфекцију салмонелом категорије 1.

У случају пријављивања сумње на инфекцију салмонелом категорије 1 ветеринарски инспектор врши службену контролу.

Коке носиље и јаја могу се износити само у дијагностичке сврхе.

Изузетно од става 3. овог члана, јаја која потичу са газдинства на коме се појавила сумња на инфекцију салмонелом категорије 1, до добијања резултата, могу се стављати у промет само уколико су термички обрађена.

Мере после потврђене инфекције

Члан 23.

Газдинство или производна јединица ставља се у карантин када се приликом службене контроле на газдинству кока носиља потврди инфекција салмонелом категорије 1. Ветеринарски инспектор спроводи епизоотиолошки увиђај ради утврђивања извора инфекције.

Са газдинства или из производне јединице на којој је потврђена инфекција салмонелом категорије 1 могу се износити:

1) живина:

(1) у дијагностичке сврхе,

(2) ради клања када су предузете све мере за спречавање ширења инфекције у току транспорта до објекта за клање и под условом да се тако заклана живина термички обради,

(3) ради убијања и нешкодљивог уклањања лешева;

2) јаја:

(1) ради прераде у објекту за прераду јаја, уколико је обезбеђено да ће бити третирана на начин којим се гарантује да су салмонеле категорије 1 уништене у складу са посебним прописом,

(2) ради нешкодљивог уклањања.

Дезинфекција

Члан 24.

Дезинфекција на газдинству кока носиља врши се у складу са чланом 38. овог правилника.

Укидање заштитних мера

Члан 25.

Инфекција салмонелом категорије 1 престаје ако:

1) су инфицирана живина и јаја уклоњени са газдинства или из заражене производне јединице;

2) је спроведено чишћење и дезинфекција газдинства или производних јединица, предпросторија, прилаза, постројења, уређаја и других предмета који могу бити преносиоци салмонеле, ако је на газдинству и у непосредном окружењу извршена дератизација и када је од стране лабораторије потврђен негативан налаз на салмонеле (контролни брис).

V. ИНКУБАТОРСКЕ СТАНИЦЕ

Самоконтрола инкубаторских станица

Члан 26.

Програм самоконтроле спроводи се у инкубаторској станици или на газдинству, на захтев власника, при чему се узорковање врши сваке две недеље.

Узорковање у оквиру самоконтроле од живине за одгој и експлоатацију родитељског јата која носе јаја намењена за извоз треба да се обавља на газдинству.

Службена контрола инкубаторских станица

Члан 27.

Ако се узорци узимају у инкубаторској станици, службено узорковање се обавља на следећи начин:

- 1) узимање узорака сваке 16. недеље у инкубатору;
- 2) узимање узорака на газдинству два пута током производног циклуса, и то први пут у року четири недеље након прелаза у фазу ношења или пресељења у јединицу за ношење, а други пут при крају фазе ношења, најраније осам недеља пре завршетка производног циклуса;
- 3) додатно узимање узорака на газдинству након откривања присутности релевантних серотипова салмонеле према добијеним позитивним налазима из инкубатора.

Ако се узорци узимају на газдинству, службено узорковање врши се у три наврата током производног циклуса, и то:

- 1) у току четири недеље након прелаза у фазу ношења или пресељења у јединицу за ношење;
- 2) при крају фазе ношења, а најраније осам недеља пре завршетка производног циклуса;
- 3) у било којем тренутку током производног циклуса након истека довољно времена од узимања узорака из тач. 1) и 2) овог члана.

Службено узорковање од живине за одгој и експлоатацију родитељског јата која носе јаја намењена за извоз обавља се на газдинству.

Узорковање

Члан 28.

Приликом узорковања од сваког јата у инкубаторској станици узима се најмање један узорак.

Узорковање се врши у складу са одељцима 1. и 2. Прилога I.

Власник инкубаторске станице чува записнике о узорковању и резултате испитивања најмање три године почев од дана добијања резултата испитивања и доставља их на захтев ветеринарског инспектора.

Сумња на инфекцију салмонелом

Члан 29.

Инкубаторска станица или сумњива инкубаторска јединица ставља се у карантин када су добијени резултати самоконтроле позитивни на салмонелу категорије 1 и/или категорије 2 за врсте *Gallus Gallus*, односно позитивни за категорију 1 за живину рода *Meleagris* (ћурке) или други показатељи указују да постоји сумња да се у инкубаторској станици, односно инкубаторској јединици налазе приплодна јаја са инфицираног газдинства салмонелом категорије 1 и/или категорије 2 или да се налазе управо излежени пилићи, односно ћурићи од таквих јаја.

У случају постојања сумње на инфекцију салмонелом категорије 1 и/или категорије 2 за врсте *Gallus Gallus*, односно позитивни за категорију 1 за живину рода *Meleagris* (ћурке) ветеринарски инспектор спроводи одмах службену контролу.

Из инкубаторске станице или из сумњиве инкубаторске јединице приплодна јаја или једнодневни пилићи, односно ћурићи могу се износити само у дијагностичке сврхе.

Мере после потврђене инфекције

Члан 30.

Инкубаторска станица или инкубаторска јединица ставља се у карантин када се приликом службене контроле потврди инфекција салмонелом

категорије 1 и категорије 2 за врсте *Gallus Gallus*, односно позитивни за категорију 1 за живину рода *Meleagris* (ћурке). Ветеринарски инспектор спроводи епизоотиолошки увиђај ради утврђивања извора инфекције.

Јаја која се налазе у инкубаторској станици, а која потичу са газдинства за одгој и експлоатацију родитељског јата или су из производне јединице са газдинства на коме је потврђена инфекција салмонелом категорије 1 и/или категорије 2 нешкодљиво се уништавају. Излежени пилићи, односно ћурићи убијају се и нешкодљиво уклањају.

Изузетно од става 2. овог члана, неинкубирана јаја могу се ставити у промет, само уколико је обезбеђено да ће бити третирана на начин којим се гарантује да су салмонеле категорије 1 и/или категорије 2 уништене у складу са посебним прописом.

Власник инкубаторске станице спроводи мере дезинфекције и дератизације.

Дезинфекција

Члан 31.

Дезинфекција инкубаторске станице врши се у складу са чланом 38. овог правилника.

Укидање заштитних мера

Члан 32.

Инфекција салмонелом категорије 1 и/или категорије 2 престаје ако:

1) су сви једнодневни пилићи, односно ћурићи, приплодна јаја уклоњени из инкубаторске станице или инкубаторске јединице где је била потврђена салмонела категорије 1 и/или категорије 2;

2) је спроведено чишћење и дезинфекција инкубаторске станице или инкубаторских јединица и дератизација и када је од стране лабораторије добијен негативан налаз на салмонеле (контролни брис).

VI. ГАЗДИНСТВА ЗА ТОВ ЖИВИНЕ

Самоконтрола на газдинству за тов живине

Члан 33.

Власник газдинства за тов живине врсте *Gallus Gallus* (бројлери) и рода *Meleargis* (ћурке) у оквиру самоконтроле обезбеђује да се на његовом газдинству врше испитивања на салмонелу, и то у оквиру три недеље пре него што се живина упути на клање. Резултати испитивања морају бити познати пре него што се животиње упуते у објекат за клање.

Испитивања узорака јата за тов спроводи се у складу са Прилогом III – Шема испитивања која је неопходна за верификацију да је постигнут циљ да се смањи присуство *Salmonella Enteritidis* и *Salmonella Typhimurium* код јата живине за тов (бројлери) (у даљем тексту: Прилог III), који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део и Прилогом IV.

Службена контрола на газдинству за тов живине

Члан 34.

У оквиру службених контрола газдинстава за тов живине врсте *Gallus Gallus* (бројлери) и рода *Meleargis* (ћурке) службено узорковање се врши на следећи начин:

- 1) узорковање од јата за тов бројлера спроводи се једном годишње на газдинствима са више од 5.000 бројлера по турнусу;
- 2) узорковање од јата за тов ћурака спроводи се једном годишње са више од 500 ћурака за тов по турнусу;
- 3) узорковање се може вршити на основу анализе ризака сваки пут када ветеринарски инспектор утврди да је неопходно.

Сумња на инфекцију салмонелом

Члан 35.

Газдинство или производна јединица стављају се у карантин ако после спроведене самоконтроле постоји сумња на инфекцију салмонелом категорије 1 за живину врсте *Gallus Gallus*, односно код живине рода *Meleargis* (ћурке).

У случају постојања сумње на инфекцију салмонелом категорије 1 ветеринарски инспектор спроводи одмах службену контролу сумњивих газдинстава за тов живине. Узорковање се врши у складу са Прилогом III и Прилогом IV.

Живина се може износити само у дијагностичке сврхе.

Изузетно од става 3. овог члана, са сумњивог газдинства или производне јединице могу се износити само:

- 1) бројлери и ћурке за тов ради клања када су предузете све мере за спречавање ширења инфекције у току транспорта до објекта за клање и под условом да се тако заклана живина термички обради;
- 2) бројлери и ћурке за тов ради убијања и нешкодљивог уклањања.

Мере после потврђене инфекције

Члан 36.

Када се на основу службене контроле на газдинству за тов живине потврди инфекција салмонелом категорије 1 све јединке у јату морају бити убијене и нешкодљиво уклоњене како би се смањио ризик ширења салмонеле.

Мере из става 1. овог члана не примењују се на:

- 1) бројлере и ћурке за тов које се упућују у овлашћену лабораторију у дијагностичке сврхе;
- 2) бројлере и ћурке за тов ради клања када су предузете све мере за спречавање ширења инфекције у току транспорта до објекта за клање и под условом да се тако заклана живина термички обради.

Укидање заштитних мера

Члан 37.

Инфекција салмонелом је престала да постоји ако је са газдинства или из производне јединице уклоњена сва живина, ако је спроведено чишћење, дезинфекција у складу са чланом 38. овог првилника, дератизација и када је од стране овлашћене лабораторије потврђен негативан налаз на салмонеле (контролни брис).

Дезинфекција

Члан 38.

После уклањања живине и јаја са газдинстава или производне јединице на коме је потврђена инфекција салмонелом категорије 1 потребно је:

1) извршити механичко чишћење и прање, дезинфекцију производних објеката, прилаза, постројења, уређаја и других предмета који могу бити контаминирани салмонелама и спровести дератизацију;

2) спалити храну за животиње и простирку која може бити носилац салмонеле или спаковати заједно са живинским стајњаком. Храна за животиње може се подвргнути третману којим је обезбеђено уништавање салмонеле под условом да не постоји опасност од ширења инфективног агенса;

3) спаковати стајњак на место које је недоступно за живину, дезинфиковати и складиштити најмање три недеље. Течне излучевине из живинских објеката или осталих локација за држање живине треба дезинфиковати;

4) спалити и нешкодљиво уклонити потенцијално инфицирани материјал из инкубаторске станице (картонске кутије, улошци за јаја и други отпад) и све запрањане површине очистити и дезинфиковати како би се спречило ширење салмонела.

Заштитне мере код *Salmonella Gallinarum Pullorum*

Члан 39.

Овлашћена лабораторија, односно лабораторија, власник газдинства и овлашћена ветеринарска станица или ветеринарска служба у свим врстама производње живине треба да налаз о постојању инфекције *Salmonella Gallinarum Pullorum* која је изолована и потврђена у оквиру самоконтроле и службене контроле одмах пријаве ветеринарском инспектору.

Када се на газдинству или производној јединици потврди инфекција *Salmonella Gallinarum Pullorum* врши се:

1) убијање и нешкодљиво уклањање живине или

2) клање када су предузете све мере за спречавање ширења инфекције у току транспорта до објекта за клање и под условом да се тако заклана живина термички обради.

Вакцинација против *Salmonella Gallinarum Pullorum* није дозвољена, као ни употреба вакцина која садржи антиген *Salmonella Gallinarum Pullorum* у било које сврхе.

Изузетно од става 3. овог члана, Министарство може одобрити вакцинацију против *Salmonella Gallinarum Pullorum*, као и вакцине које садрже антиген *Salmonella Gallinarum Pullorum* у научне сврхе и огледне сврхе уколико се не доводи у питање ширење инфекције.

Опште мере у случају инфекције другим салмонелама

Члан 40.

Када се на газдинству утврди салмонела из члана 2. тачка 20) подтачка (2) (салмонела категорије 2.; *Salmonella Hadar*, *Salmonella Virchow* и *Salmonella Infantis*) и подтачка (4) овог правилника (остали серотипови салмонеле који су од значаја за јавно здравље), а у циљу смањења ризика од ширења салмонеле, после пражњења објекта примењују се следеће мере:

1) механичко чишћење и прање, дезинфекција производних објеката, прилаза, постројења, уређаја и других предмета и дератизација;

2) уништавање хране за животиње и простирке која може бити контаминирана салмонелом или паковање са живинским ђубривом. Храна за животиње се може подвргнути третману којим је обезбеђено уништавање салмонеле под условом да не постоји опасност од ширења инфективног агенса;

3) паковање стајњака на место које је недоступно за живину, дезинфекција и складиштење најмање три недеље. Течне излучевине из живинских објеката или осталих локација за држање живине треба дезинфиковати;

4) нешкодљиво уклањање потенцијално инфицираног материјала из инкубаторске станице (картонске кутије, улошци за јаја и други отпад), чишћење и дезинфекција;

5) лабораторијско испитивање брисева из објеката на присуство салмонеле (контролни брис) у овлашћеној лабораторији.

VII. ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 41.

Даном ступања на снагу овог правилника престаје да важи Правилник о утврђивању мера за рано откривање, дијагностику, спречавање ширења, сузбијање и искорењивање инфекција живине одређеним серотиповима салмонела („Службени гласник РС” бр. 7/10 и 76/10), као и одредбе Правилника о мерама за сузбијање и искорењивање салмонелозе пернате живине („Службени лист СФРЈ”, број 6/88 и „Службени гласник РС”, број 7/10-др.правилник) и Правилника о мерама за сузбијање и искорењивање тифуса перади („Службени лист СФРЈ” број 6/88 и „Службени гласник РС”, број 7/10-др.правилник), које се односе на живину из рода *Meleagris* (ћурке).

Члан 42.

Овај правилник ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Број: 110-00-50/2018-09
У Београду, 17. априла 2018. године

МИНИСТАР
Бранислав Недимовић

Шема испитивања у циљу смањења присуства *Salmonella Enteritidis*, *Salmonella Typhimurium*, *Salmonella Hadar*, *Salmonella Infantis* и *Salmonella Virchow* на газдинствима за одгој и експлоатацију родитељског јата врсте *Gallus gallus*

1. ШЕМА ЗА УЗИМАЊЕ УЗОРАКА

Шема за узимање узорака мора да обухвати јата за одгој и експлоатацију родитељског јата која се састоји од најмање 250 јединки (у даљем тексту: јата за експлоатацију).

2. МОНИТОРИНГ ЈАТА ЗА ЕКСПЛОАТАЦИЈУ

2.1. Место, учесталост и статус узорковања (самоконтрола, односно службена контрола)

Узорци за јата за експлоатацију узимају се на захтев власника и на захтев ветеринарског инспектора, као део самоконтроле или службених контрола.

2.1.1. Узорковање у оквиру самоконтроле

Узорковање се мора обављати сваке две недеље на основу програма самоконтроле.

Власник спроводи програм самоконтроле:

- у инкубаторској станици, или
- на газдинству.

Узорковање приплодних јаја намењених за извоз мора се обавити на газдинству.

Лабораторија о резултатима серотипизације на салмонеле мора да обавести власника, ветеринарског инспектора и овлашћену ветеринарску станицу или ветеринарску службу.

2.1.2. Узорковање у оквиру службених контрола

2.1.2.1. Ако се узорци у оквиру самоконтроле узимају у инкубаторској станици, службено узорковање се обавља према следећој шеми:

– и поред узорковања при самоконтроли (сваке две недеље) службено узорковање се врши сваких 16 недеља у инкубаторској станици;

– и поред узорковања при самоконтроли (сваке две недеље) службено узорковање у објекту врши се два пута у току производног циклуса, с тим да се прво узорковање уради у току четири недеље после проношења или преласка у јединицу за проношење, а друго узорковање при крају носивости или најмање осам недеља пре краја производног циклуса;

– на газдинству са кога потичу приплодна јаја ради потврде одговарајуће салмонеле после позитивног налаза на основу узорковања при самоконтроли, урађеног у инкубаторској станици.

2.1.2.2. Ако се узорци у оквиру самоконтроле узимају на газдинству службено узорковање мора се извршити у три наврата током производног циклуса:

- четири недеље после преласка на фазу ношења или у јединицу за ношење;
- при крају фазе ношења, али најмање осам недеља пре краја производног циклуса;
- током производње између претходна два узорковања.

2.2. Процедура узимања узорака

2.2.1. Припрема узорака у инкубаторској станици

Узима се најмање један мешовити узорак (неинкубирана јаја, угинули ембриони, љуске јаја) по сваком јату за одгој приликом сваког узорковања. Узорковање треба да се обави на дан излегања, када су доступни узорци од свих одгојних јата. Уколико има више од 50.000 јаја од једног јата треба узети од тог јата и други узорак.

Узорак се састоји од најмање:

- једног мешовитог узорка са видљиво запрљаних површина тацни ваљаоника узетих као случајни узорци са пет појединачних тацни ваљаоника или места ваљаоника тако да се покрије најмање 1m². Уколико приплодна јаја од једног родитељског јата заузимају више од једне инкубаторске станице у том случају узима се збирни узорак. Уколико су приплодна јаја распоређена до пет инкубаторских станица узорак се узима из сваке инкубаторске станице. Уколико има више од пет инкубаторских станица збирни узорак се узима из укупно пет инкубаторских станица, или

- једног узорка паперја узетог са једном или више навлачених навлака са најмање 900 cm² укупне површине, који је сакупљен одмах после уклањања пилића. Узорак паперја узима се са читаве површине пода од најмање пет ваљаоника са пет локација, уколико излежени пилићи заузимају до пет инкубатора, а потичу из истог родитељског јата мора да се узме најмање један узорак по родитељском јату;

- у случају да се не користе облоге тацни ваљаоника могу се узети мешовити узорци од по 10 g разбијених љуски јаја са 25 одвојених места ваљаоника из највише пет инкубаторских станица са излеженим јајима из једног јата, које се измрве, измешају, па се узима подузорак од 25 g.

Оваква процедура мора се примењивати приликом узорковања у оквиру самоконтроле, као и приликом службеног узорковања.

2.2.2. Припрема узорака на газдинству

2.2.2.1. Узорковање при самоконтроли на захтев власника

Узорковање се, пре свега, састоји од узорака фецеса у циљу откривања 1% преваленце унутар јата са поузданошћу од 95%. Да би се постигао такав резултат узорци се формирају на следећи начин:

1) збирни узорак састављен од појединачних узорака свежег фецеса од којих је сваки тежак најмање 1 g узетих као случајни узорци на газдинству у којима се држи живина, или уколико јединке имају слободан приступ у више од једне производне јединице на предметном газдинству узима се из сваке. Фецес се за анализу збирног узорка мора груписати у најмање два збирна узорка.

Број места са којих треба узети индивидуалне узорке фецеса како би се направио збирни узорак је следећи:

Број јединки које се држе у објекту	Број узорака фецеса који се узимају из објекта или из групе објеката на газдинству
250 – 349	200
350 – 449	220
450 – 799	250
800 – 999	260
1.000 или више	300

2) узимање назувака за обућу или узимање узорака прашине:

- ватирани назувци за обућу за узимање узорака фецеса који се користе треба да имају адекватну способност упијања како би упили влагу;
- површину ватираног назувка за обућу за узимање фецеса треба навлажити употребом одговарајућег разблаживача (као што је 0,8% натријум-хлорид, 0,1% пептона у стерилној дејонизованој води или стерилна вода);
- треба газити унаоколо тако да се покупи репрезентативни узорак из свих делова објеката, укључујући делове на којима се налази простирка и решетке, уколико су решетке довољно безбедне да се по њима може ходати. Све производне јединице у једном газдинству морају бити обухваћене узорковањем. По завршетку узорковања у изабраном објекту ватирани назувци за обућу за узимање фецеса морају се пажљиво скинути и спаковати тако да се не одстрани накупљени материјал.

Узорковање се врши са:

- пет пари назувака за обућу од којих сваки треба да покрије 20% површине живинарника, при чему узорци могу бити сакупљени у збирни узорак ради анализе у најмање два збирна узорка, или
- најмање једним паром назувака којим треба да се репрезентује читава површина живинарника. Узорковање прашине сакупља се са различитих места живинарника са површине на којима није видљиво присуство прашине и приликом узимања овог узорка прашине треба користити један или више навлажених назувака да би се покрило најмање 900 cm² целе површине;

3) када су у питању родитељска јата за експлоатацију која се узгајају у кавезима могу се узимати узорци од мешовитог фецеса узетог са покретних трака за сакупљање измета, са сакупљача измета или из септичких јама у зависности од типа објекта. Треба сакупити два узорка од најмање 150 g ради индивидуалног испитивања:

- са покретних трака испод сваког реда кавеза које се редовно крећу и које се празне у систем континуираних плочастих транспортера или у систем конвејера;
- из система септичких јама код којих се испод кавеза сакупља измет у септичку јаму испод објекта;
- из система септичке јаме код објеката са кавезима код којих се дно кавеза отвара и фецес пада директно у јаму.

Обично у објекту постоји неколико група кавеза. Збирни узорак узет од сваке групе кавеза прикључује се укупном збирном узорку. Узимају се по два збирна узорка од сваког јата, и то:

- код система са покретним тракама или са сакупљачима фецеса системе треба пустити у погон на дан узорковања пре самог узорковања;
- код система где постоје дефлектори испод кавеза и стругача прикупљају се збирни узорци фецеса који се налазе на стругачу, након пуштања у погон;
- код система са кавезима код којих не постоји ни систем покретне траке ни систем сакупљача мора се узети збирни узорак из септичке јаме;
- код система са покретном траком за сакупљање измета узима се збирна фекална материја са краја траке на којем се трака празни.

2.2.2.2. Службено узорковање

1) Узорковање у оквиру службених контрола врши се као што је наведено под тач. 2.2.1. и 2.2.2. пододељка 2.

2) Потврдно узорковање после утврђивања салмонеле од узорака који су узети на газдинству или у инкубаторској станици обавиће се као што је наведено под тач. 2.2.1. и 2.2.2. пододељка 2.

Додатно узорковање за могуће испитивање на антимикуробна средства или ефекта инхибиције раста бактерија може се обавити на следећи начин:

- из сваког објекта на газдинству узима се највише пет јединки по објекту, осим ако ветеринарски инспектор не сматра да треба узети узорке од већег броја јединки;

- ако извор инфекције није потврђен, спроводи се испитивање на антимикуробна средства или ново бактериолошко испитивање на присутност релевантних серотипова салмонеле на одгојном јату или његовим потомцима пре укидања ограничења у промету.

Ако се открију антимикуробна средства или ефекат инхибиције раста бактерија, сматра се да је инфекција салмонелом потврђена.

3) Сумња на лажне резултате

Изузетно, у случајевима када ветеринарски инспектор има разлога да сумњу на резултате (нпр. лажно позитивне или лажно негативне резултате), може одлучити да поновни испитивању у складу са подтачком 2) ове тачке.

3. ИСПИТИВАЊА УЗОРАКА

3.1. Припрема узорака

3.1.1. Подметачи инкубаторске корпе:

- ставе се у 1 L пуфероване пептонске воде (Buffered Peptone Water – BPW) која је претходно загрејана на собној температури, и благо се промеша;

- рад на култури узорка се наставља применом методе детекције.

3.1.2. Узорци узети преко ватираних назувака за обућу за узимање фецеса и узорци прашине:

- пажљиво се распакује пар назувака за обућу за узимање фецеса и за узимање узорка прашине (назувци од тканине), како би се избегло расипање нахватање фекалне материје или накупљене прашине. То се стави у 225 ml пуфероване пептонске воде која је претходно загрејана до собне температуре. Назувке за обућу, и назувке од тканине треба потпуно потопити у пуферовану пептонску воду тако да око узорка буде довољно течности да би се инфективни

агенс одвојио од узорка. Ако је неопходно може се додати и више пуферованог пептонског раствора. Одвојено се припрема раствор за узорке узете преко назувака за обућу и узете преко назувака од тканине;

- када се пет пари назувака за обућу за узимање фецеса групишу у два збирна узорка, сваки збирни узорак се стави у 225 ml или више пуфероване пептонске воде, тако да сви узорци буду потпуно потопљени у пуферовану пептонску воду;

- добро измешати до потпуног засићења узорка и наставити рад на култури узорка применом методе детекције.

3.1.3. Узорци који су узети од остале фекалне материје:

- у лабораторију се стави сваки узорак (или збирни узорак ако се он користи) у исту количину пуфероване пептонске воде и благо помеша;

- узорак се остави да омекша у наредних 10 – 15 минута, а затим благо измеша;

- непосредно после мешања издвоји се 50 g мешавине и дода у 200 ml пуфероване пептонске воде која је претходно загрејана до собне температуре;

- наставља се рад на култури узорка применом методе детекције.

3.2. Метод детекције

Референта лабораторијска метода представља методу за дијагностику салмонеле која је описана у последњој верзији EN/ ISO 6579.

Могу се користити и друге методе испитивања које су акредитоване и чија је валидација спроведена према захтевима најновије верзије стандарда EN/ISO 16140.

3.3. Серотипизација

Потребно је одредити серотип најмање једног изолата од сваког позитивног узорка према Kaufmann – White шеми у овлашћеној лабораторији, односно у Националној референтној лабораторији за салмонелозу живине.

3.4. Складиштење соја бактерија

Сојеви бактерија изоловани из узорака које је сакупила овлашћена лабораторија морају се складиштити ради даље фаготипизације или испитивања на антимикуробну резистенцију употребом уобичајених метода узимања културе, како би се обезбедио интегритет сојева најмање две године.

4. РЕЗУЛТАТИ И ИЗВЕШТАВАЊЕ

Јато за експлоатацију је позитивно када се присуство одговарајуће салмонеле (која не спада у вакцинални сој) изолује у једном или више узорака фецеса узетих на газдинству. Ово се не примењује у изузетним случајевима код сумњивих јата за експлоатацију када утврђивање салмонеле на газдинству на захтев власника није потврђено службеним узорковањем.

Укупни резултати узорковања и испитивања јата за експлоатацију на нивоу газдинства: свако јато за експлоатацију узеће се само једном у обзир без обзира на број узорковања и испитивања која се спроводе.

Позитивна јата за експлоатацију узеоће се само једном у обзир без обзира на број узорковања и испитивања која се спроводе.

У извештају се наводи:

– детаљан опис шеме узорковања и тип узорака који је узет за испитивање;

– број постојећих јата за експлоатацију и оних која су испитана;

– резултати испитивања;

– објашњење резултата, а посебно изузетних случајева.

Шема испитивања која је неопходна за верификацију да је постигнут циљ да се смањи присуство *Salmonella* Enteritidis и *Salmonella* Typhimurium код кока носиља

1. ШЕМА ЗА УЗИМАЊЕ УЗОРАКА

Шема за узимање узорака мора да обухвати сва јата кока носиља са газдинстава кока носиља са најмање 350 јединки.

2. МОНИТОРИНГ НАД ЈАТИМА КОКА НОСИЉА

2.1. Учесталост и статус узорковања

Узорци за испитивање на салмонеле код јата кока носиља узимају се на захтев власника и ветеринарског инспектора.

Узимање узорака у оквиру самоконтроле односно на захтев власника врши се:

- на сваке 4 недеље;
- прво узорковање обавља се када су носиље старе 24 ± 2 недеље.

Узорковање у оквиру службених контрола врши се:

– једном годишње од једног јата на газдинству које броји најмање 1.000 јединки;

– при старости од 24 ± 2 недеље код јата носиља која се држе на газдинствима у којима је салмонела утврђена код претходног јата;

– у случају када постоји сумња на инфекцију *Salmonella* Enteritidis или *Salmonella* Typhimurium као резултат епизоотиолошког увиђаја код појаве болести људи које се преносе храном;

– на свим осталима јатима носиља на газдинству у случају да су *Salmonella* Enteritidis или *Salmonella* Typhimurium утврђене код једног јата носиља на газдинству;

– у случајевима када ветеринарски инспектор сматра да је неопходно да контролише јато на газдинству.

Службено узорковање може да замени једно узорковање на захтев власника.

2.2. Извештај о узимању узорака

Да би се постигла максимална сензитивност узорковања узимаће се узорци и од фекалне материје и из окружења:

– код јата која се држе у кавезима узимаће се 2 x 150 g збирног фецеса са свих покретних трака или сакупљача измета на газдинству пошто се пусти у погон систем за уклањање измета. У кавезима код којих не постоје сакупљачи измета или покретне траке мора се сакупити 2 x 150 g мешовитог свежег фецеса са 60 различитих локација испод кавеза;

– на газдинствима где се живина држи на подном систему треба узети два пара назувака за обућу за узимање фецеса под условом да се између узимања два узорка не мења заштитна обућа.

Када се спроводи узорковање треба узети 250 ml узорка који у себи садржи најмање 100 g прашине са великих извора прашине из целокупног објекта. У случају да нема довољно прашине треба узети додатни узорак од 150 g збирног фецеса или употребити још један пар назувака за обућу за узимање фецеса.

Да би се постигао задовољавајући резултат приликом узимања узорака спроводе се додатни неопходни тестови како би резултати испитивања на салмонелу код живине показали да не постоји употреба антимикуробних средстава.

Када се не потврди присуство *Salmonella Enteritidis* и/или *Salmonella Typhimurium*, али се утврди присуство антимикуробних средстава или утврди инхибиција раста микроорганизама, сматраће се да је јато инфицирано.

Када ветеринарски инспектор има разлога за сумњу на неправилно узорковање спроведено на захтев власника односно држаоца живине може се спровести службено узорковање.

3. ИСПИТИВАЊЕ УЗОРАКА

3.1. Транспорт и припрема узорака

Узорци се шаљу лично или путем курира у овлашћену лабораторију на дан сакупљања узорака. У лабораторији се узорци држе до испитивања у фрижидеру, а које се мора обавити у року од 48 сати после пријема.

3.1.1. Узорци који се узимају преко ватираних назувака за обућу за узимање фецеса:

– пажљиво се распакују два пара ватираних назувака за обућу за узимање фецеса како би избегло расипање нахватане фекалне материје која се сакупља и ставља у 225 ml пуфероване пептонске воде (Buffered Peptone Water – BPW), која је претходно загрејана до собне температуре;

– узорак се добро измеша до потпуног засићења и наставља рад на култури узорака применом методе детекције.

3.1.2. Узорци узети од остале фекалне материје и прашине:

– узорци фецеса се сакупе и добро измешају, а затим се узима подузорак од 25 g ради добијања културе;

– подузорак од 25 g треба да се стави у 225 ml пуфероване пептонске воде која је претходно загрејана до собне температуре;

– треба наставити рад на култури узорка применом методе детекције.

Ако је постигнут договор о примени ISO стандарда за припрему фецеса ради утврђивања салмонеле, у том случају треба применити те стандарде који замењују претходно наведене одредбе о припреми узорака.

3.2. Метод детекције

Референта лабораторијска метода представља методу за дијагностику салмонеле која је описана у последњој верзији EN/ ISO 6579.

Могу се користити и друге методе испитивања које су акредитоване и чија је валидација спроведена према захтевима најновије верзије стандарда EN/ISO 16140.

3.3. Серотипизација

Потребно је одредити серотип најмање једног изолата од сваког позитивног узорка према Kaufmann – White шеми у овлашћеној лабораторији, односно у Националној референтној лабораторији за салмонелозу живине.

3.4. Чување изолованих сојева бактерија

Сојеви бактерија изоловани из узорака које је сакупила овлашћена лабораторија морају се складиштити ради даље фаготипизације или испитивања на антимикуробну резистенцију употребом уобичајених метода узимања културе, како би се обезбедио интегритет сојева најмање две године.

4. Резултати и извештавање

Јато носиља је позитивно када се присуство *Salmonella* Enteritidis и/или *Salmonella* Typhimurium (које не спадају у сој вакцине) изолују у једном или више узорака узетих од јата носиља.

Позитивна јата носиља оцењиваће се само једном без обзира на број узорковања и испитивања која се спроводе и биће наведена у извештају само у првој години када је дијагностикована болест.

У извештају се наводи:

- укупан број јата кока носиља која су испитана и број јата носиља испитана за сваки статус узорковања у складу са пододељком 2.1. одељка 2;
- укупан број инфицираних јата и резултати испитивања за сваки статус узорковања;
- објашњење резултата, а посебно изузетних случајева.

Резултати и све додатне важеће информације достављаће се у извештају о кретањима и изворима зооноза.

Шема испитивања која је неопходна за верификацију да је постигнут циљ да се смањи присуство *Salmonella Enteritidis* и *Salmonella Typhimurium* код јата живине за тов (бројлери)

1. МОНИТОРИНГ ЈАТА БРОЈЛЕРА

1.1. Место, учесталост и статус узорковања (самоконтрола, односно службена контрола)

Узорци од јата бројлера узимају се на захтев власника и на захтев ветеринарског инспектора, као део самоконтрола или службених контрола.

2. ШЕМА ЗА УЗИМАЊЕ УЗОРАКА

Шема за узимање узорака мора да обухвати сва јата бројлера.

Шема испитивања која је неопходна за верификацију да је постигнут циљ да се смањи присуство *Salmonella Enteritidis* и *Salmonella Typhimurium* код јата бројлера.

2.1 Учесталост и статус узорковања:

- узорци од свих јата бројлера узимаће се на захтев власника или од стране ветеринарског инспектора;
- узимање узорака на захтев власника обавиће се у року од три недеље пре него што се бројлери пошаљу на клање;
- узимање узорака по налогу ветеринарског инспектора сваке године обухватиће најмање једно јато бројлера на газдинству која имају више од 5.000 јединки и обавиће се на основу ризика сваки пут када ветеринарски инспектор сматра да је то неопходно. Узимање узорака које обави ветеринарски инспектор може да замени узимање узорака на захтев власника.

Ветеринарски инспектор може да одлучи да узме узорак најмање из једне производне јединице бројлера по турнусу на газдинствима са више производних јединица ако се:

- примењује систем „све унутра/све напоље”;
- исти систем управљања примењује на сва јата;
- иста храна и вода дају свим јатима;
- током једне године и током најмање шест турнуса врши испитивање на салмонеле у складу са мониторинг шемом код свих јединки на газдинству и ветеринарски инспектор је узео узорке од свих, бар при једном турнусу;
- сви резултати тестова на *Salmonella Enteritidis* и *Salmonella Typhimurium* су негативни.

2.2 Упутство за узимање узорака

Употребљава се најмање два пара назувака за обућу за узимање фецеса. У случају јата бројлера која се гаје на поду узорци се узимају само са простора унутар објекта.

Сви узорци фецеса са назувака за обућу треба да се сакупе у један узорак.

Код јата која броје мање од 100 бројлера када се не могу користити назувке за обућу за узимање фецеса узорци се могу сакупити руком, тако што се назувци за обућу за узимање фецеса навуку преко руку у рукавицама или ако то није могуће примењује се нека друга техника узимања узорака фецеса која одговара циљу.

Пре него што се навуку назувци за обућу за узимање фецеса, њихову површину треба наквасити растварачем: 0,8% физиолошког раствора, 0,1% пептона у стерилној дејонизованој води или у стерилној води или у неком другом растварачу. Није дозвољена употреба воде са газдинства, која садржи антибиотике или друга додатна средства за дезинфекцију. Назувке за обућу за узимање фецеса пре употребе се могу аутоклавирати са растварачем у врећи за аутоклавирање или у тегли.

Растварачи се такође могу нанети после обувања чизама употребом спреја или бочице за испирање.

Сваким паром назувака треба обухватити по 50% површине објекта.

По завршетку узимања узорака назувке за обућу за узимање фецеса треба пажљиво скинути тако да се не оштети накупљени материјал.

Назувци за обућу за узимање фецеса могу се изврнути за узимање бриса фецеса, како би се сачувао материјал и треба их ставити у кесу или у посуду и означити.

Ако ветеринарски инспектор спроводи узорковање због сумње на инфекцију салмонелама и у било ком другом случају када сматра да је то неопходно спровешће додатне одговарајуће тестова тако да на резултате испитивања салмонелозе код јата бројлера не утиче употреба антибиотика код ових јата.

3. ИСПИТИВАЊЕ УЗОРАКА

3.1. Транспорт и припрема узорака

Узорци се шаљу у лабораторију на дан сакупљања узорака. Узорци се у лабораторији држе у фрижидеру до испитивања које се обавља у року од 48 сати после пријема.

Пар назувака за обућу за узимање бриса фецеса мора се пажљиво распаковати да би се избегло расипање накупљеног фекалног материјала. Материјал треба сакупити и ставити у 225 ml пуфероване пептонске воде која је претходно загрејана до собне температуре.

Узорак треба добро измешати до потпуног засићења и наставити рад на засејавању културе узорака применом методе детекције.

Ако је постигнут договор о примени ISO стандарда за припрему фецеса ради утврђивања салмонелозе у том случају треба применити те стандарде и они замењују одредбе о припреми узорака.

3.2. Метод детекције

Референта лабораторијска метода представља методу за дијагностику салмонеле која је описана у последњој верзији EN/ ISO 6579.

Могу се користити и друге методе испитивања које су акредитоване и чија је валидација спроведена према захтевима најновије верзије стандарда EN/ISO 16140.

3.3. Серотипизација

Потребно је одредити серотип најмање једног изолата од сваког позитивног узорка према Kaufmann – White шеми у овлашћеној лабораторији, односно у Националној референтној лабораторији за салмонелозу живине.

3.4. Чување изолованих сојева бактерија

Сојеви бактерија изоловани из узорка које је сакупила овлашћена лабораторија морају се складиштити ради даље фаготипизације или испитивања на антимикуробну резистенцију употребом уобичајених метода узимања културе, како би се обезбедио интегритет сојева најмање две године.

4. РЕЗУЛТАТИ И ИЗВЕШТАВАЊА

4.1. Израчунавање преваленце

Јато бројлера је позитивно када је присуство *Salmonella* Enteritidis и/или *Salmonella* Typhimurium (које не спадају у сој вакцине) потврђене у јату у било ком тренутку.

Позитивна јата бројлера узеће се само једном у обзир по једном турнусу без обзира на број узорковања и испитивања која се спроведу и биће наведена у извештају само за ону годину у којој су добијени први позитивни узорци.

4.2. Извештавање

У извештају се наводи:

- укупан број јата бројлера од којих су узети узорци;
- укупан број инфицираних јата бројлера;
- сви изоловани серотипови салмонеле (укључујући и остале серотипове, осим *Salmonella* Enteritidis и *Salmonella* Typhimurium);
- објашњење резултата, а посебно изузетних случајева.

Резултати и све релевантне информације достављају се власнику и ветеринарском инспектору.

Шема испитивања у циљу смањења присуства *Salmonella* Enteritidis, *Salmonella* Typhimurium, код јата за одгој и експлоатацију родитељског јата ћурака и јата за тов ћурака

1. ШЕМА ЗА УЗИМАЊЕ УЗОРАКА

Шема испитивања у циљу смањења присуства *Salmonella* Enteritidis и *Salmonella* Typhimurium и шема за узимање узорака мора да обухвати сва јата за одгој и експлоатацију родитељског јата ћурака која се састоји од најмање 250 јединки и јата за тов ћурака.

2. МОНИТОРИНГ ЈАТА ЗА ОДГОЈ И ЕКСПЛОАТАЦИЈУ РОДИТЕЉСКОГ ЈАТА ЋУРАКА И ЈАТА ЗА ТОВ ЋУРАКА

2.1. Место, учесталост и статус узорковања (самоконтрола, односно службена контрола)

Узорци јата за одгој и експлоатацију родитељског јата ћурака и јата за тов ћурака узимају се на захтев власника и на захтев ветеринарског инспектора, као део самоконтрола или службених контрола.

2.1.1 Узорковање у оквиру самоконтроле

Узорковање свих јата ћурака за тов и одгој у оквиру самоконтроле обавља се у оквиру три недеље пре клања. Резултати испитивања морају бити познати пре него што се животиње упуте у објекат за клање.

Поред узорковања из става 1. ове тачке јата за одгој у оквиру самоконтроле узорковање се врши и код:

– јата за одгој: на једнодневним ћурићима, старости од четири недеље и две недеље пре доношења, односно премештања у објекте или јединицу за ношење;

– родитељских јата: најмање сваке треће недеље током периода носивости на газдинству или у инкубаторској станици.

Узорковање јата ћурака за одгој које носе јаја намењених за извоз мора да се обавља на газдинству.

2.1.2 Узорковање у оквиру службених контрола

2.1.2.1 Узорковање у оквиру службених контрола врши се према следећој шеми:

– узорковање јата за одгој и експлоатацију родитељског јата ћурака;

– једном годишње, свих јата са најмање 250 ћурака за одгој старости између 30 и 45 недеља, и на свим газдинствима са елитним, прадедовским и дедовским јатима ћурака за одгој, при чему ветеринарски инспектор може одлучити да ово узорковање изврши и у инкубаторским станицама;

– у случају откривања *Salmonella* Enteritidis и/или *Salmonella*

Typhimurium, свих јата на газдинству из узорака које је власник узео у инкубатору или у оквиру службене контроле, ради истраживања извора инфекције;

- узорковање јата ћурака за тов;
- узорковање од јата за тов ћурака спроводи се једном годишње са више од 500 ћурака за тов по турнусу;
- узорковање се може одвијати на основу анализе ризика и сваки пут када ветеринарски инспектор процени да је то потребно.

Уколико се у временском интервалу прописаном за спровођење самоконтроле, спроводи службена контрола, самоконтрола не мора да се спроводи, при чему једна службена контрола замењује једну самоконтролу.

2.2. Процедура узимања узорака

2.2.1 Припрема узорака у инкубаторској станици

При сваком узорковању узима се барем један узорак по једном родитељском јату.

Узорковање се мора спровести на дан излегања кад су доступни узорци свих одгојних јата.

На дан узимања узорака сав материјал из инкубаторске станице из којих се излежу ћурићи мора бити пропорционално заступљен у збирном узорку.

Ако се у инкубаторској станици налази више од 50.000 јаја пореклом од једног одгојног јата, други узорак треба узети из тог јата.

Узорак се састоји од најмање:

1) једног збирног узорка видно упрљаних подложака за излагање, који се насумце узима из пет одвојених кутија за излагање или места у инкубатору, док се не достигне површина од укупно најмање 1 m², ако се излежена јаја из једног одгојног јата налазе у више инкубатора, један такав збирни узорак узима се из сваког инкубатора (највише пет); или

2) једног узорка који се узима са једном крпом или више навлажених крпа, односно сунђера, са укупне површине од најмање 900 cm² одмах након премештања ћурића, са целе површине дна од укупно барем пет кутија за излагање, или из перја са пет места, укључујући под, из сваког, до највише пет, инкубатора са јајима за излагање из јата, осигуравајући да је узет барем један узорак по јату из којег јаја долазе; или

3) 10 g љуски разбијених јаја узетих из 25 одвојених кутија за излагање, тј. 250 g почетног узорка у до пет инкубатора са јајима за излагање из јата, која се здробе, измешају и поделе за испитивање у узорку од 25 g.

Поступак из подтач. 1) – 3) ове тачке примјењује се за узимање узорака на захтев власника, као и у оквиру службених контрола. Није обавезно укључити инкубатор са јајима из различитих јата, осим ако се најмање 80% јаја налази у другим инкубаторима из којих су узимани узорци.

2.2.2. Припрема узорака на газдинству

2.2.2.1. Узорковање у оквиру самоконтроле на захтев власника

Узорковање се састоји, пре свега, од узорака фецеса, а намењено

је откривању 1%-тне преваленце у јату, са поузданошћу од 95%. Да би се постигао такав резултат, узорци фецеса се формирају на следећи начин:

1) збирни узорак састављен од појединачних узорака свежег фецеса од којих је сваки тежак најмање 1g узетих као случајни узорци на газдинству у којима се држи живина, или уколико јединке имају слободан приступ у више од једне производне јединице на предметном газдинству узима се из сваке. Фецес се за испитивање збирног узорка може груписати у најмање два збирна узорка.

Број места са којих треба узети индивидуалне узорке фецеса како би се направио збирни узорак је следећи:

Број јединки које се држе у објекту	Број узорака фецеса који се узимају из објекта или из групе објеката на газдинству
250 – 349	200
350 – 449	220
450 – 799	250
800 – 999	260
1.000 или више	300

2) узимање назувака за обућу или узимање узорака прашине:

– ватирани назувци за обућу за узимање узорака фецеса који се користе треба да имају адекватну способност упијања како би упили влагу;

– површину ватираног назувка за обућу за узимање фецеса треба навлажити употребом одговарајућег разблаживача (као што је 0,8% натријум-хлорид, 0,1% пептона у стерилној дејонизованој води или стерилна вода);

– треба газити унаоколо тако да се покупи репрезентативни узорак из свих делова објеката укључујући делове на којима се налази простирка и решетке, уколико су решетке довољно безбедне да се по њима може ходати. Све производне јединице у једном газдинству морају бити обухваћене узорковањем. По завршетку узорковања у изабраном објекту ватирани назувци за обућу за узимање фецеса морају се пажљиво скинути и спаковати тако да се не одстрани накупљени материјал.

Узорковање се врши са:

– пет пари назувака за обућу од којих сваки треба да покрије 20% површине живинарника; узорци могу бити сакупљени у збирни узорак ради испитивања у најмање два збирна узорка, или

– најмање једним паром назувака којим треба да се репрезентује читаву површину живинарника.

Узорковање прашине се сакупља са различитих места живинарника са површине на којима није видљиво присуство прашине и приликом узимања овог узорка прашине треба користити један или више навлажених назувака да би се покрило најмање 900 cm² целе површине;

3) када су у питању родитељска јата за експлоатацију која се узгајају у кавезима, могу се узимати узорци од мешовитог фецеса узетог са покретних трака за сакупљање измета, са сакупљача измета или из септичких јама у зависности од типа објекта. Треба сакупити два узорка од најмање 150g ради индивидуалног испитивања:

– са покретних трака испод сваког реда кавеза које се редовно крећу и које се празне у систем континуираних плочастих транспортера или у систем конвејера;

– из система септичких јама код којих се испод кавеза сакупља измет у септичку јаму испод објекта;

– из система септичке јаме код објеката са кавезима код којих се дно кавеза отвара и фецес пада директно у јаму.

Обично у објекту постоји неколико група кавеза. Збирни узорак узет од сваке групе кавеза прикључује се укупном збирном узорку. Узимају се по два збирна узорка од сваког јата, и то:

– код система са покретним тракама или са сакупљачима фецеса системе треба пустити у погон на дан узорковања пре самог узорковања;

– код система где постоје дефлектори испод кавеза и стругача прикупљају се збирни узорци фецеса који се налазе на стругачу, након пуштања у погон;

– код система са кавезима код којих не постоји ни систем покретне траке ни систем сакупљача мора се узети збирни узорак из септичке јаме;

– код система са покретном траком за сакупљање измета узима се збирна фекална материја са краја траке на којем се трака празни.

2.2.2.2. Службено узорковање

1) Узорковање у оквиру службене контроле врши се као што је наведено под тачком 2.2.2.1. овог поделака.

2) Потврдно узорковање после утврђивања одговарајуће салмонеле, од узорака који су узети у инкубаторској станици обавиће се као што је наведено под тачком 2.2.2.1. овог поделака.

Додатно узорковање за испитивање на антимикуробна средства или ефекат инхибиције раста бактерија може се обавити на следећи начин:

– из сваког објекта на газдинству узима се највише пет јединки по објекту, осим ако ветеринарски инспектор не сматра да треба узети узорке од већег броја јединки;

– ако извор инфекције није потврђен, спроводи се испитивање на антимикуробна средства или ново бактериолошко испитивање на присутност релевантних серотипова салмонеле на одгојном јату или његовим потомцима пре укидања ограничења у промету,

– ако се открију антимикуробна средства или ефекта инхибиције раста бактерија, сматра се да је инфекција салмонелом потврђена.

3) Сумња на лажне резултате

Изузетно, у случајевима када ветеринарски инспектор има разлога да сумњу на резултате (нпр. лажно позитивне или лажно негативне резултате), може одлучити да поновна испитивања у складу са подтачком 2) ове тачке.

2.3 Процедура узимања узорака јата за тов ћурака

При узорковању јата ћурака за тов узимају се најмање два пара назувака за обућу. Назувке за обућу стављају се на обућу и узорци се узимају шетањем по објекту за држање ћурака. Брисеви са једног јата ћурака могу ставити у један узорак.

Површину ватираног назувка за узимање фецеса треба навлажити употребом одговарајућег разблаживача (као што је 0,8% натријум-хлорид, 0,1% пептона у стерилној дејонизованој води или стерилна вода) или аутоклавирањем назувка за обућу у посуду са дилуентима.

Навлаке за обућу влаже се тако да се у њих налије течност пре обувања или их се протресе у посуду са дилуентом.

Сваким паром назувака треба обухватити по 50% површине објекта.

По завршетку узимања узорака назувке за обућу за узимање фецеса треба пажљиво скинути тако да се не оштети накупљени материјал.

Назувци за обућу за узимање фецеса могу се изврнути за узимање бриса фецеса, како би се сачувао материјал и треба их ставити у кесу или у посуду и означити.

Изузетно, може да повећа минимални број узорака како би се осигурало репрезентативно узорковање код оцене на појединачној основи епидемиолошких параметара као што су услови биосигурности, распоред или величина јата.

Изузетно, један пар навлака за обућу може да се замени узорком прашине од 100g који се прикупља са више места у објекту за држање са видно прашњавих површина. Алтернативно, један или више брисева навлажене тканине укупне површине најмање 900 cm² може се користити за прикупљање прашине са више површина у објекту за држање. Сваки брис мора са обе стране бити добро прекривен прашином.

2.3.1 Посебна упутства за одређена газдинства

За слободно држана јата ћурка узорци се сакупљају искључиво унутар објекта за тов.

Ако приступ објекту није могућ због ограниченог простора у јатима са мање од 100 ћурака, те није могуће користити назувке за обућу, оне се могу заменити истом врстом ручних брисева од тканине као што се користе за прикупљање прашине, при чему се брисеви протрљају преко површина прекривених свежим фецесом, или ако то није изводљиво, другим техникама узорковања фецеса одговарајућим за наведену сврху.

2.3.2 Узорковање у оквиру службених контрола

Ветеринарски инспектор мора спровести одговарајућа додатна испитивања, односно провере документације како би се утврдило да на резултате није утицала присутност антибиотика или других супстанци које спречавају раст бактерија.

Ако се не утврди присутност *Salmonella Enteritidis* и *Salmonella Typhimurium*, али се утврде присутност антибиотских средстава или других инхибитора које спречавају раст бактерија, јато ћурка сматра ће се зараженим јатом ћурка.

3. ИСПИТИВАЊЕ УЗОРАКА УЗЕТИХ ИЗ ЈАТА ЗА ОДГОЈ И ЕКСПЛОАТАЦИЈУ РОДИТЕЉСКОГ ЈАТА ЋУРАКА И ЈАТА ЋУРАКА ЗА ТОВ

3.1. Транспорт и припрема узорака

Узорци се шаљу у овлашћену лабораторију у року од 24 сати после сакупљања. Током превоза морају бити заштићени од топлоте изнад 25°C и од излагања сунцу. Узорци се у лабораторији држе у фрижидеру до испитивања које се обавља у року од 48 сати после пријема.

Пар назувака за обућу за узимање фецеса мора се пажљиво распаковати да би се избегло расипање накупљеног фекалног материјала. Материјал треба сакупити и ставити у 225 ml пуфероване пептонске воде која је претходно загрејана до собне температуре.

Узорак прашине, ако је могуће испитује се одвојено. За јата ћурка за тов ветеринарски инспектор може одлучити да се узорак прашине испитује заједно са паром назувака за обућу.

Узорак треба добро измешати до потпуног засићења и наставити рад на засејавању културе узорака применом методе детекције.

Други узорци (јата за одгој и из инкубаторских станица) припремају се у складу са тачком 2.2.2. подељка 2.2.

Ако је постигнут договор о примени ISO стандарда за припрему фецеса ради утврђивања салмонелозе у том случају треба применити те стандарде и они замењују одредбе о припреми узорака.

3.2. Метод детекције

Референта лабораторијска метода представља методу за дијагностику салмонеле која је описана у последњој верзији EN/ ISO 6579.

Могу се користити и друге методе испитивања које су акредитоване и чија је валидација спроведена према захтевима најновије верзије стандарда EN/ISO 16140.

3.3. Серотипизација

Потребно је одредити серотип најмање једног изолата од сваког позитивног узорка према Kaufmann – White шеми у овлашћеној лабораторији, односно у Националној референтној лабораторији за салмонелозу живине.

3.4. Чување изолованих сојева бактерија

Сојеви бактерија изоловани из узорака које је сакупила овлашћена лабораторија морају се складиштити ради даље фаготипизације или испитивања на антимикробну резистенцију употребом уобичајених метода узимања културе, како би се обезбедио интегритет сојева најмање две године.

4. РЕЗУЛТАТИ И ИЗВЕШТАВАЊА

4.1. Израчунавање преваленце

Јато ћурака сматра се позитивним када је *Salmonella* Enteritidis и/или *Salmonella* Typhimurium, осим вакциналног соја, потврђена у јату у било ком тренутку.

Позитивна јата ћурака узео се само једном у обзир по једном турнусу без обзира на број узорковања и испитивања која се спроведу и биће наведена у извештају само за ону годину у којој су добијени први позитивни узорци.

Преваленца се посебно израчунава посебно за јата за тов и јата за одгој.

4.2. Извештавање

У извештају се наводи:

- укупан број јата ћурака за тов и јата ћурака за одгој од којих су узети узорци најмање једном у календарској години за коју се припрема извештај;
- број јата товних ћурка и јата ћурака за одгој која су била најмање једном позитивна на *Salmonella* Enteritidis и *Salmonella* Typhimurium;
- укупан број инфицираних јата ћурака за тов и јата ћурака за одгој било којим серотипом салмонела или на неспецифични серотип салмонеле (изолати који се не могу типизирати или нису серотипизирани);
- објашњење резултата, а посебно изузетних случајева.

Из сваког јата испитаних ћурка ветеринарском инспектору морају бити доступне најмање следеће информације:

- ознака газдинства;
- ознака јата;
- месец узорковања;
- број птица по јату.

Резултати и све релевантне информације достављају се ветеринарском инспектору.

Субјекат у пословању храном мора да обавести ветеринарског инспектора у случају позитивног налаза *Salmonella* Enteritidis и/или *Salmonella* Typhimurium.